

ของเหม็น

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คำถามมันข้อ ๓๓๑. เรื่อง “ระหว่งการทำสมาธิ”

ถาม : จากที่ผมนั่งสมาธิมาเป็นระยะๆ โดยได้กำหนดลมหายใจมีอาการดังนี้ครับ

๑. นั่งสมาธิไปนานๆ สักพักรู้สึกสะดุ้งเหมือนสัปหงก แต่มันเป็นแค่สะดุ้งกระตุก กึก ! หลังจากกระตุกสะดุ้งทำให้สติกลับมา และรู้ว่าสติขาดไปจึงกลับมากำหนดลมหายใจต่อ สักพักสะดุ้งอีก บางครั้งทิ้งระยะเวลานานกว่าจะกระตุก อาการกระตุกนี้มันจะหลับลงกว้างใจไหมครับ หรือเป็นสาเหตุอื่นๆ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรครับ

หลวงพ่ : อาการที่มันสะดุ้งว่ามันจะลงกว้างใจไม่ใช่หรอก มันลงกว้างใจไปแล้วมันถึงสะดุ้ง ถ้าสะดุ้งนี้มันสะดุ้งขึ้นมาจากกว้างใจนั่นแหละ อาการสะดุ้ง อาการกระตุก อาการต่างๆ พอเวลามันกระตุกขึ้นมาแล้วมันเหมือนทำให้เราไปสนใจ พอเราสนใจสิ่งใดเหมือนมือเรานี้ไปจับของเหม็น พอจับของเหม็นนี้มันเหม็นแน่นอน แต่เวลาจับของเหม็นแล้วนี่ชอบดม พอมือจับของเหม็นนี้เดี๋ยวก็เอามาดม เดียวก็เอามาดม ทำไมไม่ล้างให้สะอาดละเอามาดมทำไม ก็มันเหม็นใจไหม พอมือไปจับของเหม็นนี้ดมตลอดเลย

จิตพอเวลากระตุก สะดุ้งต่างๆ มันเหมือนจิตมันไปจับของเหม็น เพราะอาการกระตุก อาการสะดุ้งมันไม่ใช่ของดี มันไม่ใช่ของดีเพราะมันเป็นการทำให้กระเพื่อม แต่ด้วยความสนใจของจิต ด้วยความผูกมัดของจิต จิตมันจะรับรู้ตรงนั้น แล้วพอภาวนาไป มันจะเกิดอาการแบบนี้ตลอดไป เหมือนมือไปจับของเหม็นแล้วชอบดมๆ แล้วก็ถามว่าทำไมมันเหม็นแต่ก็ชอบดม

อาการกระตุกก็เหมือนกัน.. วิธีแก้ ! วิธีแก้ะพุทโธไปเฉยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ ของ همین มือเราจับของ همینกลิ้งของ همینต้องมี พอกลิ้นของ همینมัน โขยมา เราอยากจะทำอีกแล้ว อาการกระตุกพอเวลามันเกิดแล้ว พอจิตมันเริ่มถึงตรงนั้นปั๊บ มันจะมีอาการของมัน เหมือนกลิ้งที่เราได้กลิ้งอยู่ อาการกระตุกนั้นเราพุทโธให้ชัดๆ พุทโธให้ชัดๆ อาการนี้จะค่อยๆ เบาลไปๆ

ไอ้กรณีอย่างนี้มันเป็นพันธุกรรมทางจิต พันธุกรรมของคนไม่เหมือนกัน อาการกระตุก อาการสะดุ้ง อาการตัวโยกตัวคลอน อาการหวั่นไหว อาการต่างๆ อาการร้อยแปด.. เวลาเราเปิดประตูบ้านนะ เวลาเราเข้าบ้านเรา เราเปิดประตูบ้านนี้มันมีอากาศถ่ายเทใหม่ อากาศถ่ายเทจากประตูมีใหม่ มีเด็ดขาด

อาการของจิตจะเข้าสู่สมาธิ มันจะเข้าสู่บ้านของตัวเอง จิตเราออกมา จิตนี้มันส่งออก พลังงาน คุณพลังงานดี พลังงานเวลาเราจุดไฟ พลังงานแสงสว่างมันกระจายออกไป.. ธรรมชาติของจิต ความรู้สึกนึกคิดมันกระจายออกไปเขาเรียกว่าเสวย มันเสวยอารมณ์ มันเสวยไปที่รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

สัมพันธ์เปลือกสัมพันธ์.. สัมมันต้องมีเปลือกสัมพันธ์เนื้อสัมพันธ์ พลังงาน รักษาตัวธาตุรู้ไว้ ที่นี้ตัวธาตุรู้ไว้ เห็นไหม เวลาจิตมันจะเข้าสู่สมาธิมันคือเข้าสู่ธาตุรู้ นั่น เวลาจะเข้าสู่สมาธิเหมือนจิต สัมมันเราจะผ่านเปลือกสัมพันธ์เข้าไปสู่เนื้อสัมพันธ์ ที่นี้พอเปลือกสัมพันธ์ เปลือกสัมพันธ์เราปอกออกเพื่อจะเข้าสู่เนื้อสัมพันธ์มันต้องมีอาการ ที่นี้อาการกระตุก เห็นไหม อาการมันอยู่ภายนอก อาการของจิต เขาใช้คำว่าอาการของจิตไม่ใช่จิต อาการของจิต ! ที่นี้อาการของจิตเวลามันแสดงออก นี่มันแสดงออกอย่างนี้

ฉะนั้นเวลาเราพุทโธ พุทโธ อาการแบบนี้ อาการสะดุ้ง อาการกระตุก อาการเคลิบเคลิ้ม อาการกลิ้งน้ำลาย อาการขนพอง อาการต่างๆ อาการมีทุกคน มีมากมีน้อย แต่ถ้าคนสร้างบารมีมา บางคนมันมีน้อยๆ จนแทบจะไม่มีรู้สึกอะไรเลย ถ้าไม่รู้สึกอะไรเลยคือสงบไปนิ่งๆ ก็มี สงบไปโดยที่มีอาการต่างๆ ก็มี

เขาถามถึงวิธีแก้ นี้เราจะบอกวิธีแก้ที่เราจะบอกถึงเหตุก่อน ว่าเหตุที่มันเป็นแบบนี้มันเป็นจรดนิสัยของเรา มันเป็นเพราะเราทำสิ่งนี้มา พอทำสิ่งนี้มา พอเวลาจะเข้าสู่จิต

จะเข้าสู่สมาธิมันจะแสดงอาการตามสภาวะของจิต ตามสภาวะของกรรมของแต่ละบุคคล

ฉะนั้นวิธีแก้.. วิธีแก้ที่ตั้งสติไว้แล้วพุทโธ อาการนี้มันจะเริ่มเบาลงๆ จนสู่ความสงบ ถ้าเราสามารถเปิดประตูแล้วเข้าสู่บ้านเราได้ก็คือจบ เราเข้าสู่บ้านเรา เข้าสู่ความสงบ ingtonี้เรายืนนอกบ้านทุกคนเลย เรายืนนอกบ้าน เราอยู่ที่ความคิด เราไม่ได้เข้าไปสู่ตัวความสงบ ฉะนั้นการทำสมาธิคือการเข้าสู่ความสงบ เข้าสู่หัวใจของตัวเอง ingtonี้การเข้าสู่หัวใจของตัวเองนี้แล้วแต่ปฏิภิกิริยาของจิตแต่ละดวงไม่เหมือนกัน.. ปฏิภิกิริยาของจิตทุกๆ ดวงไม่เหมือนกัน ไม่มีเหมือนกันเลย ถ้าทำเหมือนกันผิด มันไม่มีหรือที่คนจะทำให้ได้เหมือนกัน

ฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้น วิธีแก้ที่ตั้งสติไว้ เราพูดถึงเหตุไว้ เราพูดถึงเหตุนี้เพื่อจะให้ทุกคนไม่ต้องน้อยใจ บางคนเวลาคนปฏิบัติมันจะน้อยใจว่า ทำไมเราทำไม่ประสบความสำเร็จ ทำไมเราทำไม่ได้ ทำไมคนอื่นทำได้ มันไปวิตกวิจารณ์แต่ว่าของคนอื่นทำได้ มันก็เหมือนไปดูเงินของคนอื่น ทรัพย์สมบัติของคนอื่นเยอะเยอะไปหมดเลย แล้วทรัพย์สมบัติของเราก็น้อยใจว่าเราไม่มีทรัพย์สมบัติ

เราจะมีทรัพย์สมบัติหรือไม่มีทรัพย์สมบัติขอให้ขยัน ! ขอให้ขยัน ขยันทำมาหากิน ทรัพย์สมบัติมันจะมีมา ไปดูสมบัติของเขาแล้วก็น้อยใจๆ แล้วไม่ขยันหมั่นเพียร ทรัพย์สมบัติเราก็กไม่มี แล้วก็นั่งดูทรัพย์สมบัติคนอื่น แล้วก็นั่งคอตก แล้วก็นั่งน้อยใจ

ฉะนั้นที่พูดนี้มันเป็นจริตของเรา มันเป็นกรรมของเรา ไม่ต้องไปตกใจ ไม่ต้องไปน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น กำหนดสติ กำหนดสติแล้วกำหนดพุทโธ พุทโธไปหรือลมหายใจก็ได้แล้วแต่ทำของเราไป อาการแบบนี้จะค่อยๆ หายไป ไม่หายไปโดยฉับพลัน แต่ถ้าเรามีสติระลึกอย่างนี้ แล้วมันจะค่อยๆ จางลง

แบบว่ามันกระตุก ๑๐๐ เปอร์เซนต์ก็เหลือสัก ๘๐ เปอร์เซนต์ ๖๐ เปอร์เซนต์ ๕๐ เปอร์เซนต์ พอถึง ๕๐ เปอร์เซนต์นะ ถ้า ๔๐-๓๐ เปอร์เซนต์นี้สบายแล้ว สบายเพราะอะไร เพราะมันเป็นธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ ธรรมชาติคือจิตมันมีอาการความรู้สึกเป็นอย่างนี้ แต่มันไม่เด่น นี้อารมณ์เรามันไม่เด่น แต่พอสัก ๖๐-๗๐ เปอร์เซนต์นี้มันเด่น พอ

เด่นขึ้นมาแล้วเราก็ไปยึดมัน แต่ถ่วงจาก ๕๐ เปอร์เซ็นต์ไป โดยธรรมชาติของคนเป็น
 อย่างนี้ แล้วอาการแบบนี้มันจะค่อยๆ หายไป

ต้องหายไป หายไปได้ คำว่าหายไปก็คือเข้าบ้านได้ ก็เข้าสู่สมาธิได้ก็คือจบ ถ้า
 เข้าสู่สมาธิได้พวกนี้จะไม่มียุติแล้วจะนิ่งมาก แล้วพอเข้าสู่สมาธิแล้วมันจะมีกำลัง มัน
 จะมีกำลังของมัน กำลังนี้จะเป็นประโยชน์กับเรานะ

ถาม : ๒. ขณะนั่งสมาธิบางทีเห็นภาพเคลื่อนไหวเหมือนตอนฝันขณะหลับ ควร
 แก้ไขอย่างไรครับ

หลวงพ่ : เห็นภาพเคลื่อนไหวขณะ “ขณะนั่งสมาธิบางทีเห็นภาพเคลื่อนไหว”

ภาพเคลื่อนไหวกับอาการกระตุกนี่อันเดียวกัน เวลาไปกระตุกนี้เรารู้ได้เลยนะ
 เวลาภาพเคลื่อนไหว เห็นไหม เปิดประตูบ้านเข้าบ้านอีกแล้ว เปิดประตูบ้านเกิดอากาศ
 ถ่ายเท เรามีความรับรู้สิ่งใดมันตอบสนองเห็นเป็นอาการกระตุก.. เปิดประตูบ้าน เปิด
 ประตูบ้านมีอากาศถ่ายเทมีความเคลื่อนไหว เห็นภาพเคลื่อนไหว เห็นภาพเคลื่อนไหว ถ้า
 ไม่เปิดประตูบ้านไม่มีอากาศถ่ายเท ไม่มีสิ่งใดรับรู้

โดยธรรมชาติของมนุษย์นี่ความคิดส่งออก ความคิดคอมพิวเตอร์มันต้องมี
 โปรแกรมของมันนะ ดูความคิดเราตีเดียวเกิดเดียวดับ เดียวคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้มันคิดมา
 จากไหนล่ะ มันคิดมาจากจิต ตัวจิตมันมีพลังงาน ถ้ามันไม่มีพลังงานคิดไม่ได้ ไม่มี
 พลังงานไม่รับรู้ที่ความคิดไม่เกิด ความคิดไม่เกิดหรือเกิดไม่ได้ แต่ความคิดจะเกิดได้
 ต้องมีพลังงาน พลังงานคือตัวไฟฟ้าพอเข้าสู่คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์จะทำงานทันทีเลย

โดยธรรมชาตินี้ดูสิ บางทีเราเห็นภาพ เราเห็นเฉยๆ แต่เราไม่รู้ภาพอะไรนะ
 เพราะจิตมันไม่ทำงาน จิตมันไม่รับรู้ นี่เขาเรียกอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กายมันรับรู้แต่
 ต้องมีจิต ต้องมีจิต อายตนะนี้กระทบเฉยๆ มีจิตรับรู้ ทีนี้พอมีจิตรับรู้ที่รับรู้สิ่งต่างๆ นี้
 โดยปกติมันก็รับรู้โดยสัญชาตญาณ โดยความเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ขณะเรากำหนดพุทธโฆ
 พุทธโฆ พุทธโฆ หรืออานาปานสติจิตมันเริ่มมีความสงบ จิตมันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง
 เพราะว่าเราจากอาการที่ส่งออกเราจะทวนกระแส เราจะกลับเข้าไปสู่ความสงบ พอกลับ

เข้าไปสู่ความสงบ จิตมันมีการเปลี่ยนแปลงมันจะมีอาการนี้เกิดไง อาการนี้มันจะเกิดว่า จิตมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าจิตมีการเปลี่ยนแปลงภาพมันจะเกิด

นี่เขาบอกว่าพุทโธ พุทโธพวกสมณะมันจะเกิดนิมิต มันจะเกิดอะไรต่างๆ มันไม่เป็นปัญญา มันจะเป็นปัญญาต่อเมื่อจิตสงบแล้วมันจะเป็นโลกุตตรปัญญา.. ปัญญาที่ศึกษากันนี่มันเป็นโลก มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากความคิด ปัญญาเกิดจากภพ ปัญญาเกิดจากอวิชชา เพราะตัวจิตมันมีอวิชชาครอบงำมันอยู่ เราคิด เรารู้สึกสิ่งใดมันรู้โดยอวิชชาครอบงำไปด้วย

ฉะนั้นสิ่งที่ศึกษาธรรมะพระพุทธรู้เข้านี้ศึกษาขนาดไหนก็แล้วแต่มันเป็นความจำ ทั้งหมด พอเกิดจากความจำ นี่ความจำก็คือจิตมันจำจากสัญญา สัญญาคืออาการของจิต ไปศึกษา แต่ตัวจิตคือตัวอวิชชา จำพระพุทธรู้เข้าทั้งหมดเลย เรียนศึกษามาจบ พระไตรปิฎก เรียนศึกษามาจนถึงพวกประโยค พวกบาลีนี้เรียนจบ ๘ ประโยค จำธรรมะ พระพุทธรู้เข้าได้ เขียนบาลีได้ แต่งธรรมะได้ กระทั่งนี้แต่งได้หมดเลยแต่สงสัย นรกมีจริง หรือเปล่า มรรคผลมีจริงหรือเปล่า จิตพ้นกิเลสได้จริงหรือเปล่า

เพราะอะไร เพราะมันไปรู้ที่สัญญา เห็นไหม มันไปรู้ที่ขั้น ๕ เพราะพลังงานนี้ พลังงานตัวอวิชชา อวิชชาตัวมันไม่รู้ แต่เวลาศึกษานี้ศึกษาจากสัญญาตญาณ ศึกษาจาก ขั้น ศึกษาจากจิตที่ส่งออกไป ศึกษาจากธรรมชาติของมนุษย์ แต่ไอ้ตัวจิต ไอ้ตัวอวิชชา นี่มันสงสัย ศึกษาขนาดไหนก็สงสัย ศึกษาอย่างไรมันก็วิตกกังวล

ทีนี้พอจิตเราพุทโธ พุทโธ เห็นไหม พอเราพุทโธนี้ เราจะต้องการความสงบของใจ เราจะศึกษาจากข้อเท็จจริงจากใจของเรา แต่เราศึกษาธรรมะของพระพุทธรู้เข้ามานี้ เราศึกษามาเป็นปริยัติ.. ปริยัติ ปฏิบัติ ศึกษามาเป็นทฤษฎี ทุกคนมีการศึกษา จบทฤษฎี มาแล้วทุกคนต้องมีการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง ทีนี้การปฏิบัติตามความเป็นจริงนี่เราพุทโธ พุทโธ จิตมันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าจิตมีการเปลี่ยนแปลง ภาพเคลื่อนไหวจะเกิด

ถ้าจิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงภาพเคลื่อนไหวเกิดได้ไหม ภาพเคลื่อนไหวเกิดได้ ต่อเมื่อคนที่ไม่ปฏิบัติ คือคนที่เสียสติ คือคนที่จิตผิดปกติ ถ้าจิตผิดปกติมันจะมีภาพ

หลอน แต่ถ้ามันจิตปกติไม่ใช่จิตผิดปกติ ภาพที่เกิดเกิดเพราะจิตใจมันเข้าสู่จิตของมัน เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหว

นี่ไง ข้อ ๒. “ขณะนั่งสมาธิบางทีเห็นภาพเคลื่อนไหวเหมือนตอนฝันขณะหลับ ควรแก้ไขอย่างไรครับ”

เหมือนกับข้อแรกเลย กลับมาที่พุทโธ กลับมาที่ความสงบ เพราะมันสงบแล้วมัน มีความรับรู้ มันเห็นภาพเคลื่อนไหวเห็นต่างๆ เรากลับมาสู่ความสงบ เพราะเราไม่ ต้องการภาพเคลื่อนไหว เราต้องการสู่ความสงบ ถ้าเราทำสมาธิคือต้องอยู่กับความสงบ แล้วพอจิตมันสงบแล้ว ถ้าออกใช้ปัญญา

ถ้าออกใช้ปัญญา เห็นใหม่ เราถึงบอกว่าสติปัญญา ๔ โดยสัญญาโดยโลกไม่มี สิ่งนั้นเป็นสมมุติ.. สมมุติว่าเป็นสติปัญญา ๔ แต่เมื่อใดจิตของบุคคลสงบลง จิตของคน สงบลง แล้วจิตที่สงบนี้ออกรู้ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม อันนั้นถึงเป็นสติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ มันต้องมีบุคคลผู้ออกไปกระทำ แต่ถ้าไม่มีบุคคลผู้ออกไปกระทำนี้มัน เป็นสัญญา มันเป็นสัญชาตญาณ มันเป็นการจำ สติปัญญา ๔ ไม่มี ! ไม่มี !

ถาม : ๓. บางครั้งผมใช้พุทโธเร็วๆ แทน แต่ตอนนั่งปกติชอบลมหายใจเพราะรู้สึก เบาสบายกว่านี่คำว่าพุทโธ แต่ก็ใช้พุทโธ พุทโธแก้บ่อยเหมือนกัน เราควรใช้อย่างใด อย่างหนึ่งใช่ไหมครับ เพราะจำได้จากเทศน์หลวงตาเคยบอกว่า “ต้นไม้ปลูกแล้วถอน ถอนแล้วปลูกไม่ถูก” หมายถึงอะไรครับ

หลวงพ่อก : หมายถึงว่าความจับจด ความไม่เอาไหนของเรา นี่เราเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา แต่ถ้าเราใช้พุทโธหรือใช้ลมหายใจแล้วมันมีผลไง คนเราถ้าทำงานมี ผลตอบแทน อันนั้นคือถูกต้องแล้ว

ทีนี้คำว่าถูกต้อง แต่คนนี่ พอเห็นคนอื่นทำงานมีผลตอบแทน เราก็อยากทำแบบ เขา แล้วเราก็ทำโดยที่ไม่มีผลตอบแทน ย้ายแล้วปลูก ปลูกแล้วย้าย.. คำว่าย้ายแล้วปลูก ปลูกแล้วย้ายมันเหมือนกับคนเราทำงานด้วยความไม่จริงจัง ด้วยความที่ไม่มี ผลตอบแทน ถ้ามีผลตอบแทนนี้ถูกต้องนะ แต่คำว่าถูกต้องนี้เราจะทำอย่างไรให้มัน พัฒนาขึ้นไป ให้มันมีผลตอบแทนที่มากขึ้นไปกว่านี้

ฉะนั้นถ้าใช้ลมหายใจใช้ลมหายใจเลย ลมหายใจคืออานาปานสติ ถ้าลมหายใจ พุทโธ ัมโม สังโฆ มรณานุสติ สิ่งใดก็ได้ก็ต้องมีที่เกาะ จิตของเรานี้แหละถ้าเราไม่มีอะไร เกาะไว้เลย ถ้าเอาแต่ตามใจตัวนี้มันก็จะเกี้ยวไถ มันจะไม่ทำอะไร มันจะหายไปต่อหน้าต่อตา แล้วมันบอกว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง เวลามันทำอย่างนั้น ถ้าความถูกต้องอย่างนั้น มันเป็นความถูกต้องแบบวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ เห็นไหม ทุกอย่างสรรพสิ่งในโลกนี้มีความเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งในโลกนี้ไม่มีอะไรคงที่นะ มันจะเปลี่ยนแปลงของมันไปตลอดเวลา นี่ทางวิทยาศาสตร์เลย แต่พอเป็นธรรมชาติเป็นสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง

“สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

สภาวะที่เป็นวิทยาศาสตร์มันเปลี่ยนแปลง นี่มันเป็นอนิจจัง พอมันเป็นอนิจจัง เพราะจิตเราต้องการ จิตเราต้องปรารถนา ต้องให้มันสมความปรารถนา เห็นไหม สิ่งที่ไม่สมปรารถนาเป็นทุกข์.. สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา นี่สภาวะธรรม

ทีนี้สภาวะที่ว่าไม่ต้องเกาะสิ่งใดเลย มันก็เป็นวิทยาศาสตร์ คือว่ามี การเปลี่ยนแปลงแล้วหายไปเลย มันไม่เป็นทุกข์ ไม่เป็นทุกข์ไม่เป็นอะไรเลยเพราะไม่ใช่ ธรรมชาติ เพราะมันเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์คือโลก โลกนี้สภาวะเป็นอย่างนั้นบ้าง แล้วได้อะไรขึ้นมา ก็ได้ความนึกคิดของตัวเองขึ้นมา พอได้ความนึกคิดของตัวเองขึ้นมา ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ เพราะมันว่างหมดๆ ว่างโดยที่ไม่มีผู้ใครรับผิดชอบ ว่างโดยสิ่งใดที่ไม่เกิดประโยชน์กับใคร ว่างอย่างนั้นมันว่างเพื่ออะไรล่ะ

ฉะนั้นมันต้องมีประโยชน์ มันต้องว่างแล้วเป็นประโยชน์ เห็นไหม นี่ว่าเวลาเป็น ธรรมะๆ นี่เป็นธรรมะส่วนบุคคล ใครทำความสงบได้คนนั้น..

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” รสของความสงบ รสของการใช้ปัญญาถอด ถอน รสของการสมุจเฉตพหุทาน รสของธรรมมันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด และละเอียด สุด.. รสของธรรม รสของธรรม แล้วใครได้รับรู้รสอย่างนั้นล่ะ

รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง ชนะกิเลส ชนะความสงสัย ชนะความไม่รู้ ถ้าใคร ปฏิบัติได้ขนาดไหนก็พูดได้ขนาดที่ตัวเองรู้เท่านั้นล่ะ ทำสมาธิได้ก็พูดแต่เรื่องสมาธิ นี่

พิจารณาไปแล้วมันว่าง อู้อู.. นิพพานคือความว่าง ว่างอยู่อย่างนั้นแหละ แล้วว่างอะไรล่ะ .. ก็มันว่างไง เพราะอะไร เพราะเขาไม่เคยใช้ปัญญา เขาไม่เคยชำระกิเลส เขาไม่เคยฆ่ากิเลสเขาไม่รู้หรือกว่าฆ่าอย่างไร แต่ถ้าคนฆ่ากิเลสได้มากได้น้อยเขาจะรู้เลยฆ่าอย่างไร ฆ่าอย่างไรเพราะอะไร เพราะเราทำมาไง เราทำมาอย่างไร เราทำมาอย่างไร เราทำมาอย่างไร มันพูดตามที่ทำมา ฉะนั้นภาคปฏิบัติเขาจะรู้ว่าคนเรามีวุฒิภาวะแค่ไหน

ฉะนั้นเขากล่าวว่า “ปกติผมชอบลมหายใจ แต่ก็ใช้พุทโธบ้าง” แต่ก็ใช้พุทโธบ้างนี้ แสดงว่าฉลาดขึ้น บางคนนี่นะเราแบบว่าเถรตรงเกินไป เราจะลมหายใจก็ลมหายใจตลอด พุทโธก็พุทโธตลอด ตลอดนี้ตลอดในวาระที่ทำนั้น แต่เวลาทำครั้งต่อไปนี่เราทำซ้ำ.. อาหารอะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่ชอบ สิ่งที่เราบอกว่าสวยงามมาก แต่ถ้าเราใช้ชินชาแล้ว คุณค่ามันจะน้อยลงเรื่อยๆ การประพฤติปฏิบัติถ้าเราอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เวลากิเลส มันรู้ทัน มันจะคอยสร้างภาพ สร้างกรอบให้เราเข้าไปสู่ความจำนนกับมัน

ฉะนั้นหลวงตาท่านใช้คำพูดอย่างไร

ถาม : เพราะจำได้จากเทศน์หลวงตาบอกว่า..

หลวงพ่อ : เราก็บอกว่า หลวงตาท่านก็บอกว่า “ถ้าทำโดยเถรสองบาทกร ทำโดยเถรตรง โดยไม่ใช่อุบายวิธีการ มันก็เสร็จกิเลสเหมือนกัน”

หลวงตาท่านบอกถูกทั้งนั้นล่ะ แต่บอกถูกนี้แก้ไขคน คนเรานี้มันมีความผิดพลาดหลายๆ อย่าง มันมีความผิดพลาด เห็นใหม่ สภาวะแวดล้อม จิตนิสัย การกระทำ ทีนี้คำแก้ของหลวงตานี้ถูก แต่ถูกเฉพาะเหตุการณ์นั้น ! เหตุการณ์นั้น ! เหตุการณ์นั้น ! ฉะนั้นเวลาปฏิบัติ เหตุการณ์นี้มันเปลี่ยนแปลงไขใหม่

เหตุการณ์นี้ดูสิเข้า สาย บ่าย เย็น บรรยากาศก็แตกต่างกัน จิตใจของเราเวลาปฏิบัติ หลวงตาท่านถึงบอกว่าต้องฉลาด ต้องมีอุบาย อุบายไม่ให้กิเลสมันตามทันใจ อุบายของเราถ้าเราใช้อุบาย.. อุบายนะ อวิชชาที่มันนอนเนื่องมากับจิตเรา เราคิดอะไร กิเลสเราก็รู้ทันหมดแหละ ฉะนั้นธรรมชาติมันจะเหนือเหตุเหนือผล เห็นใหม่ มันต้องมีอุบายพลิกแพลงให้เรามีโอกาสได้ว่า เวลาปฏิบัติแล้วกิเลสมันไม่รู้ทันว่าเราจะทำอะไร

ถ้ากิเลสมันรู้ทันนะมันเอาเสียไปปู้ไว้ข้างหน้า เชิญๆ นอนตรงนี้ นอนตรงนี้ ตรงนี้ร่วมเย็น .. กิเลสมันดักหน้าหมดแหละ ฉะนั้นต้องใช้อุบายไง

ใช่ ! หลวงตาท่านพูดถูก หลวงตานี้พูดถูกแล้วแหละ เราไม่เคยค้านเลยนะ เพราะหลวงตานี้เราเชื่อมั่นของเรามากว่าท่านสำเร็จ ท่านเป็นพระที่มีคุณธรรมมาก ฉะนั้นคำสอนของท่านไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่องเลย แต่ ! แต่เป็นกาลเทศะ.. สอนใคร สอนผู้ที่ปฏิบัติขั้นไหน ขั้นนี้ระดับนี้ท่านสอนแบบนี้ ขั้นระดับที่ละเอียดท่านจะสอนละเอียดกว่านี้ๆ เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

คนภาวนาเป็นมันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด มีวุฒิภาวะ มีจริต มีนิสัย มีความถนัด ใส.. อิกเยอะ ! อิกเยอะ ฉะนั้นพอเราทำอะไรฟังสิ่งใดมา จะถือว่าสิ่งนั้นเถรตรง แล้วทำอย่างนั้นไป ประโยชน์ที่ฟังจากท่านนี้ถูกต้องดีงาม แต่ขณะที่เราจะเอามาใช้ประโยชน์นี้ เราต้องรู้จักใช้ แล้วเอามาเทียบเคียงกับใจของเรา

นี่เพราะว่าได้ฟังจากหลวงตา ถ้าหลวงตาพูดอย่างนั้นนี่พระสงฆ์ห้ามค้าน (หัวเราะ) เขาเขียนมาจะบอกว่าหลวงตาพูดอย่างนี้ถูก คนตอบห้ามค้านนะ ฉะนั้นหลวงตาพูดถูกเราต้องใช้ให้ถูกด้วยนะ

ถาม : ข้อ ๓๓๒. เรื่อง “พุทธภูมิ ๒”

หลวงพ่อ : เขาเคยถามพุทธภูมิมาแล้ว แล้วเราตอบไปแล้ว นี่เขาถามย้ำกลับมา

ถาม : กระผมมีปัญหาอยากกราบเรียนถามเรื่องพุทธภูมิ คือกระผมมีโอกาสดำฟังเทศนาธรรมของหลวงพ่อเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓ ในตอนหนึ่งหลวงพ่อเทศน์ว่า

“ฉะนั้นพุทธภูมินี้เยอะนะ พระเรานี้ในวงการพระเราก็รู้เลยว่าใครปรารถนาพุทธภูมิ หลวงปู่จาม เห็นไหม หลวงปู่จามนี่ก็พุทธภูมิ หลวงปู่ศรีนี่ก็พุทธภูมิ แล้วพุทธภูมินะเพราะหลวงตาท่านพูดไว้เอง หลวงตาท่านพูดกับหลวงปู่ศรีนะเพราะหลวงปู่ศรีนี่ไปสร้างเจดีย์ ไอ้โฮ.. มหัศจรรย์มาก ทีแรกหลวงตาไปท่านก็พยายามเหมือนกัน ท่านบอกว่าไปเยี่ยมหลวงปู่ศรี หลวงปู่ศรีนี้บารมีเยอะมาก ก็พยายามที่จะเอาแบบหลวงปู่มัน ก็จะแก้

ว่าอย่างนั้นเถอะ ก็บอกว่าพอไปถึงท่านศรีไปไหน เพราะเราไปหาหลวงปู่ศรีจะหนีตลอด ท่านบอกเลยนะ แล้วท่านก็พูดเล่น ท่านบอกถ้าเจอนะเราจะจีไว้แล้วจะเตะให้มันกระจายไปเลย ท่านเลยบอกว่านี้เวลาพูด”

หลวงพ่ : อันนี้เวลาหลวงตาท่านไปเยี่ยมหลวงปู่ศรีบ่อยๆ ตอนที่หลวงปู่ศรียังอยู่วัดที่ศาลาหลังเก่านั้น แต่สุดท้ายหลวงปู่ศรีท่านก็ไปสร้างเจดีย์ของท่าน สร้างสาขาของท่านหลายร้อยสาขา อันนี้ถึงถือว่าเป็นพุทธภูมิ.. ที่นี้คำที่เขาสับสนนะ

ถาม : และเนื่องจากกระผมเคยฟังประวัติหลวงปู่ศรี มหาวิโร ว่าท่านถึงที่สุดแห่งทุกข์ ดังนั้นเรื่องที่กระผมได้ยินมาทั้ง ๒ ขัดแย้งกัน กระผมจึงขอกราบเรียนถามเรื่องข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรครับ แล้วแต่องค์หลวงพ่จะเมตตาครับ

หลวงพ่ : เรื่องหลวงปู่ศรีนี้เพราะหลวงตาท่านพูดว่าบารมีใหญ่ คำที่เราพูดนี้ะเราจะไม่อยากลงรายละเอียด เพราะว่าถ้าลงรายละเอียด.. เพราะว่าคำถามนี้มันอยู่ในเว็บไซต์แล้วเว็บไซต์นี้เขาก็โต้เถียงกัน ฉะนั้นคำโต้เถียงกันว่าหลวงปู่ศรีเป็นพระโพธิสัตว์หรือหลวงปู่ศรีเป็นพระอรหันต์ ฉะนั้นถ้าเราลงไปได้แย้งนี้เขามีปัญหากันระหว่างทั้ง ๒ ฝ่าย เราจะเป็นฝ่ายที่ ๓ ไง เดี่ยวจะมีฝ่ายที่ ๔ ฝ่ายที่ ๕ แล้วมันก็จะมีส่วนที่ ๖

นี่เพียงแต่ถ้าเราจะพูดเราก็จะบอกว่า นี่เขาบอกว่าเขาได้ฟังจากประวัติหลวงปู่ศรี ฉะนั้นที่พูดว่าหลวงปู่ศรี ครูบาอาจารย์ของเรานี้ท่านเป็นครูบาอาจารย์ของพวกเรานะ ครูบาอาจารย์เพราะหลวงปู่ศรีท่านก็อยู่กับหลวงปู่มั่น หลวงตาก็อยู่กับหลวงปู่มั่น แล้วมีการเคารพบูชากันมา

นี่ความเข้าใจ ในความเข้าใจที่ว่าหลวงตาท่านบอกว่า สมัยที่ว่าจะไปหาหลวงปู่ศรี แล้วที่ว่าศาลาใหญ่นี้สมัยนั้น สมัยที่ว่าหลวงตาท่านยังเข้มงวดมาก สมัยที่หลวงตายังไม่ออกมาช่วยโลก ตอนนั้นท่านเข้มงวดของท่าน แล้วท่านก็พยายามจะเอาหมุ่คณะไปเพราะหลวงตาท่านได้สร้างผลงานไว้เยอะมาก เพราะท่านเล่าให้ฟังเองว่าท่านไปแก้หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่คำดี หลวงปู่บัว เห็นไหม ท่านแก้ไขพระเยอะมาก ฉะนั้นหลวงปู่ศรีถ้ามีกรณีอย่างนี้ท่านก็พยายามจะแก้ไข แต่สุดท้ายแล้วท่านพูดเอง ที่ท่านบอกว่า ตอนท่านสร้างมากๆ นี่ท่านบอกว่า “บารมีขนาดนี้ ท่านสร้างขนาดนี้ก็ประโชชน์กับท่านแล้วคนอื่นทำไม่ได้”

คือว่าคนอื่นหมายความว่า คนถ้าไม่มีบารมี พระโพธิสัตว์นี้มันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด มันมีบารมีแตกต่างกันเยอะมากนะ พระโพธิสัตว์บางองค์นี้ไอ้โฮ.. สุขยอด เขาเรียกว่าใกล้ บารมีมากเท่าไร ด้วยฌานด้วยสมาธิต่างๆ จะชัดเจนมาก แต่ถ้ายังไม่ใกล้มันก็เสื่อมได้ มันอะไรก็ได้ มันพลิกเพลงได้

แล้วกรณีอย่างนี้ ตั้งแต่หลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านก็ปรารถนาพุทธภูมิ แล้วท่านก็ละของท่านเอง แล้วท่านก็ไปแก้เจ้าคุณอุบาลีที่วัดเจดีย์หลวง แล้วท่านก็พยายามจะไปแก้ครูบาศรีวิชัย ครูบาศรีวิชัยท่านก็บอกว่า “ไม่เป็นอิสระกับตัวเองแล้ว” คำว่าไม่เป็นอิสระกับตัวเองนี่ก็รู้ว่ามันแก้ไม่ได้ เพราะถือว่าพระพุทธเจ้าพยากรณ์แล้ว

นี่เวลาหลวงปู่มันท่านอยู่ที่เชียงใหม่ สมัยนั้นท่านอยู่ร่วมสมัยกับครูบาศรีวิชัยด้วย แล้วครูบาศรีวิชัยท่านก็สร้างบารมี ฉะนั้นคำว่าสร้างบารมีนี่มันก็มีคู่แข่ง มีคู่แข่ง เหมือนพระพุทธเจ้ามีเทวทัตมาตลอด ฉะนั้นเวลาครูบาศรีวิชัยอยู่ทางเหนือเขาจะมีผู้ที่ขัดแย้ง มีผู้ที่ขัดแย้งให้บารมีของท่าน ไอ้โฮ.. มหาศาล

ทีนี้หลวงปู่มันท่านก็อยู่ในเหตุการณ์นั้น ท่านอยู่ในเหตุการณ์นั้น ท่านเห็นแล้ว ท่านก็พยายามจะช่วยเหลือไง ท่านบอกว่า ถ้าจะสร้างบุญญาธิการไปมันก็จะทุกข์ไปอย่างนี้ ก็พยายามจะพูดให้กลับใจ แล้วครูบาศรีวิชัยบอกว่า “เราไม่เป็นอิสระกับตัวเองแล้ว” คำพูดแค่นี้เองคำเดียว เพราะว่าพระด้วยกันนี่จะรู้หมด พอรู้ปั๊บหลวงปู่มันท่านก็ให้กำลังใจ เพราะหลวงปู่มันกับครูบาศรีวิชัยท่านจะพบกันบ่อย ท่านก็จะคุยกันบ่อย

อันนี้เป็นเรื่องของครูบาอาจารย์นะ ฉะนั้นเรื่องหลวงปู่ศรีเรายังยืนยันความรู้สึกของเรา แต่ ! แต่ในเมื่อโลกเขามีความเห็น นี่หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ หลวงตาท่านบอกว่า ธรรมะของท่าน ในหัวใจของท่าน ทุกคนจะบอกว่าหลวงตานี้เป็นพระอรหันต์ หลวงตาเป็นครูบาอาจารย์ที่ดี ทำไมหลวงตาไม่ไปแก้ปัญหานั้นๆ หลวงตาท่านบอกว่า “นำพริกด้วยเดียว”

นำพริกด้วยหนึ่งนี้รสชาติมันเข้มข้นนะ ถ้ามีสิ่งใด มีผักจิ้มนำพริกอร่อยนะ แต่นำพริกด้วยนั้นถ้าไปละลายลงแม่น้ำมันจะไม่มีรสชาติเลย เพราะแม่น้ำนี้ใหญ่โตมาก

เราจะบอกว่าปัญหาสังคม ปัญหาของโลก ปัญหาในวิญญูชนี่มันกว้างขวางลึกซึ้งนัก แล้วเราจะเอาความรู้ความเห็นตรงตรง แล้วไปบอกว่าไปตัดสินปัญหาต่างๆ ปัญหา มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

ฉะนั้นความคาดหวังของโลก ความคาดหวังของสังคม บอกครูบาอาจารย์เรานี้ เป็นครูบาอาจารย์ที่ดี ปัญหาสิ่งใดต้องแก้ได้ ต้องจัดการได้ ทุกอย่างต้องทำได้.. จัดการได้แก้ได้ ถ้ามันเป็นวาระที่แก้ได้ อย่างเช่นหลวงปู่มั่นท่านไปแก้ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ๆ เช่นหลวงตาท่านไปแก้หลวงปู่คำดี หลวงปู่บัว หลวงปู่ฝั้น ท่านแก้ของท่านเพราะฝ่ายที่กระทำนั้นเขาพร้อม เขาพร้อมแบบว่าเขาปฏิบัติมาแล้ว เกือบจะถึงที่สุดแล้วแต่ยังติดขัดอยู่ ท่านก็ไปแก้ต่อ แต่กรณีอย่างนี้หลวงตาท่านพูดอยู่ ท่านพูดบอกว่าบารมีใหญ่ นะ ใครอย่าไปนั้นนะ อันนั้นท่านพูดอยู่

ฉะนั้นความเห็นของเรา เรายังเห็นความเห็นของเราอย่างนี้ แต่ในเมื่อโลกเขามีความเห็นไปเพราะว่าความคิดของโลกมันแตกต่างกัน ความเห็นแตกต่างกัน กรณีอย่างนี้ก็มีพระมาคุยกับเราหลายคนจะให้เราเห็นด้วยๆ เราก็ยังไม่เห็นด้วย เราไม่เห็นด้วยหรือจะ ฉะนั้นเราจะบอกว่าเรายืนอยู่ในความรู้สึกรู้สึกของเรา

ฉะนั้นเจ้าของคำถามว่าเคยอ่านประวัติก็ให้เชื่อประวัติไป หรือว่าจะเชื่ออย่างไรก็ได้แล้วแต่ความเห็นของผู้ที่เขียนปัญหามาถามนี้ เราไม่ตัดสิน ! เราไม่ตัดสิน ทีนี้เพียงแต่ว่าเราเป็นคนพูดออกมาเองเรื่องพุทธภูมิ เพราะเขาถามมาเรื่องพุทธภูมิ เราเป็นคนยกตัวอย่าง ยกตัวอย่างหลวงปู่จาม ยกตัวอย่างของผู้ที่ปรารถนาพุทธภูมิมันจะมีทัศนคติอย่างนี้ แล้วทำอย่างนี้ เรายกตัวอย่างเพราะว่าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา เป็นพระในสังคมเดียวกัน เราพยายามจะไม่ยกตัวอย่างพระสังคมนตรี เพราะถ้ายกตัวอย่างพระสังคมนตรีอย่างนี้มันจะมีปัญหากันไปเรื่อยๆ ใจ

มีปรารถนาพุทธภูมินี้เยอะมาก เยอะจริงๆ เพราะโดยธรรมชาติของคนใครก็อยากจะมีความสุข ใครก็อยากร่ำรวย ใครก็อยากทั้งนั้นแหละ แล้วทำไปนี่มันถึงที่สุดใหม่ หลวงตาบอกเลยนะว่าปรารถนาพุทธภูมิล้านองค์ เวลาทำไปๆ ก็ลาไปเรื่อยๆ ลาไปเรื่อยๆ บางทีเราปรารถนาพุทธภูมิ แต่ถ้าเราปรารถนาไม่ได้ชัดเจนมันก็ไม่ได้ผล ถ้า

ปรารถนาพุทธภูมิชัดเจนขึ้นไปแล้ว เวลามันปรารถนาไปๆ มันไปเห็นว่าจิตเราดีขึ้น ทุกอย่างดีขึ้น มันเห็นว่าพ้นทุกข์ดีกว่า

มีลูกศิษย์อยู่คนหนึ่งเขามาถามปัญหาเรื่องภavana แล้วเขาภavanaไป ภavanaไปนี่ดีมาก จิตของเขาดีขึ้นดีมาก แล้วมีความรู้เห็นอะไรแปลกๆ มากเลย แล้วมันไปไม่ได้ใจ มันไปไม่ได้เพราะเขาฟังเทศน์หลวงตามีแหละแล้วเขาอยากพ้นทุกข์มาก แล้วเขาก็มาปรึกษาเรา เราก็บอกว่าเป็นลาพุทธภูมิ!

นี่คำพูดเขาว่าเขาเล่าให้ฟังเอง เขาก็บอกว่าเป็นกำหนดจิตให้สงบ ลาพุทธภูมิเราคิดว่าจะลากันอย่างนี้หรือ ไม่ใช่! เพราะหลวงปู่มันเวลาท่านจะลาพุทธภูมินะ ท่านทำจิตของท่านสงบ พอจิตสงบนี้รำพึงขึ้นมาในหัวใจ รำพึงขึ้นมาในหัวใจ โยมนี้เขาก็ไปทำพอเขาไปทำนะ พอจิตเขาสงบปั๊บเขาพยายามลา ลาความผูกพันเรื่องคุณงามความดีที่เราสร้างมาไง พอลาปั๊บนะเขานั่งสมาธิของเขา

เขาเล่าให้ฟังเอง มันมีข้างนะข้างทรงเครื่อง ข้างทรงเครื่องเหมือนข้างปกตินี้แหละเดินเข้ามาหาเขาแล้วทรุดตัวลง แล้วเขาก็ภavanaต่อไปลาอีก ภavanaต่อไป ภavanaต่อไป พุทฺโธต่อไป เขาเห็นข้างทรงเครื่องนะเดินเข้ามาหาเขาอีก แต่! แต่ข้างทรงเครื่องนี้เล็กลงครึ่งหนึ่ง เล็กลงครึ่งหนึ่งเดินเข้ามาหาเขาแล้วก็มลง ขอบตัวลงอีก เขาก็ลาอีกๆ

นี่การลาพุทธภูมิ นี่เขามาเล่าให้ฟังเองเพราะเราแก่เขาเอง สุดท้ายเขาลาอีก แล้วเขานั่งทำพุทฺโธ พุทฺโธไปจิตสงบอีกเห็นข้างตัวท่าหมาแล้วก็เดินเข้ามา เดินเข้ามาเขาเห็นของเขาเองนะ เขาเห็นเป็นนิมิตใจ เขาเห็นของเขาเองแล้วเดินเข้ามาหาเขา แล้วแบบว่าเหมือนกับข้างหมอบลง ข้างหมอบลงต่อหน้าเขา นี่คือผลของเขาหมดนะ.. เวลาคนทำนี่บารมีของคนไม่เหมือนกัน เราพูดตั้งแต่ที่แรกแล้วว่าจิตของคน พันธุกรรมของคนไม่เหมือนกัน

ฉะนั้นหลวงปู่มันท่านก็ลาของท่าน หลวงปู่มันท่านแก่เจ้าคุณอุบาลีที่โบสถ์วัดเจติยฺหฺลวงก็เรื่องของท่าน คนจะทำมันต้องมีเหตุมีผล ฉะนั้นสิ่งที่ขึ้นไป.. โลกนี้เรื่องของจิต คุณนิสัยใจคอเรายังแปลกประหลาดมหัศจรรย์ขนาดนี้ แล้วความคิดของจิตใจนี้มหัศจรรย์นัก ฉะนั้นพระไตรปิฎกนี้เป็นวิทยาศาสตร์ พอเราอ่านพระไตรปิฎกเราก็ยึดตรงนั้น แต่ในพระไตรปิฎกบอกเลยบอกว่า

“ข้อเท็จจริงในโลกนี้เหมือนใบไม้ในป่า พระไตรปิฎกเหมือนใบไม้ในกำมือ”

คือข้อเท็จจริงที่มันจะเป็นมันยังมากมายมหาศาลกว่านี้เยอะนัก แต่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ สอนไว้ให้พวกเราทำได้ ทำได้ เท่านั้นเอง ฉะนั้นเรื่องที่เป็นไป คนภาวนาเข้าไปแล้วจะเห็นข้อเท็จจริงอย่างนี้ว่ามันเป็นอย่างใด

ฉะนั้นเรื่องนี้ เรื่องมันมีความเห็นแตกต่างกันไป เรื่องของสังขม.. เรายกให้สังขมนะ เรายกให้สังขม ยกให้สังขมจัดการกันไป แต่เวลาทุกคนภาวนาแล้วนี่ อย่างเช่นเวลาทำความสงบของใจ ใจจะกลับมาสู่ฐานของตัวเอง สงบที่ตัวเรา แล้วพอลิตของเรา ตัวเราออกใช้ปัญญาสี่สติปัญฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม แล้วถ้าเป็น โสคาบัน เป็น สกิทาคา เป็นอนาคา เป็นพระอรหันต์บุคคลนั้นต้องเป็นเอง ไม่มีใครจะเป็นคนพยากรณ์ ไม่มีใครเป็นคนจัดการให้ ไม่มี

แม้แต่พระพุทธเจ้านะ เวลาพระมากราบนี้ว่าใครทรมานมา แล้วภาวนาอย่างไร ถ้ามั่นไม่มีเหตุไม่มีผลพระพุทธเจ้าไม่รับหрок นี่ในสมัยพุทธกาลนะมีพระกลุ่มหนึ่ง เข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้พระไปตัดไว้ข้างหน้าไม่ต้องเข้ามาหาเรา ให้เข้าไปที่ป่าช้าเลย พอเข้าไปป่าช้านี้ไปเห็นซากศพมันเกิดความหวั่นไหว พระที่นั่นรู้เองเลยว่าตัวเองไม่ใช่พระอรหันต์

ความจริงเราจะบอกว่าใจของผู้ที่เป็นนี้รู้ทุกคน ! รู้ทุกคน แต่จะเป็นหรือไม่เป็นใจนี้รู้อยู่แล้ว เพียงแต่เวลาพูดออกมามันเป็นการสื่อ แล้วที่นี้สังขม นี้สังขมเกิดปัญหาแล้ว ฉะนั้นสังขมเกิดปัญหาแล้ว.. เราจะบอกว่าตอนนี้เนาะเว็บไซต์เราเลยเป็นถึงขยะเนาะ ปัญหาใดก็จะมาตกอยู่ที่เว็บไซต์เราหมดเลย

เว็บไซต์ที่ตั้งขึ้นมาเพราะสงสาร เพราะว่าต้องการพูดความจริงแล้วอยากไว้ให้เป็นประเด็นหนึ่ง เพื่อเวลามีปัญหาเขาเรียกว่าอะไรนะ ความเห็นต่าง.. ให้มีความเห็นต่าง ให้มีสิ่งที่เปรียบเทียบได้ เราถึงคิดจะทำออกไปเพราะเหตุนี้ไง เว็บไซต์เรานี้พูดออกไปๆ เพราะเป็นประเด็นหนึ่ง แล้วเทียบเคียงกันว่าสิ่งใดผิดชอบชั่วดีเพื่อประโยชน์กับสังขม เอวัง